

Nespoléhejme jen na automobilky

Vláda jásá, doufá a připravuje se na oslavy. Jihokorejští investoři vážně uvažují o nové automobilce na našem území. Na obzoru se rýsuje zahraniční investice, konkurence je tvrdá, jde do tuhého. Předsvatební námluvy obsahují municí těžkého kalibru vyvlastnění ve veřejném zájmu. V parlamentu se již vykročilo tímto směrem, investice nadnárodních firem v ČR jsou asi více než investice domácí nebo práva občanů.

Nová pracovní místa

Současný dobrý vývoj ekonomiky má kořeny právě v existenci velkých továren - nebojme se označení montoven - které jsou napojeny na nadnárodní firmy. Statistiky jsou výmluvné, v roce 2002 vykazovaly domácí podniky přidanou hodnotu ve výši asi 400 tisíc korun na zaměstnance, zatímco zahraniční vlastníci se blížili 700 tisícům Kč. Situace se příliš nezměnila a cizí firmy jsou stále v průměru o více než dvě třetiny lepší. Nové továrny tak přinášejí nejen efektivitu, ale i pracovní místa. Pokud neumíme světu nabídnout nic jiného než kvalitní sílu pro tento typ práce, můžeme být rádi, že tu jsou. Ovšem jednostranná orientace s sebou nese rizika. Již v současné době automobilový průmysl zaměstnává přímo jednu desetinu pracovníků v průmyslu, spolu s navazující výrobou přispívá významnou měrou k tvorbě hrubého domácího produktu. Letos pokrývá automobilový průmysl 16 procent našeho vývozu. Stačí malá změna spotřebitelské nálady nebo pokračující růst cen ropy a automobilový průmysl se zadrhne. Ale nejde jen o přílišnou křehkost ekonomiky, která je postavena na jednom odvětví. Západní Evropa napřed řešila nedostatek pracovních sil v montážních závodech (zejména automobilových) imigrací. Jak mzdy rostly, tak se lákali lidé ze vzdálenějších a chudších oblastí. Avšak nakonec i ti byli příliš drazí a přestali se stěhovat za prací, stěhovala se práce za lidmi. My z toho nyní můžeme těžit. Již teď však řada podniků nenachází v regionu vhodné pracovníky. A pokud bychom měli za několik let z daleka dovážet nekvalifikovanou pracovní sílu jen proto, aby montovny neodešly o dům dál, můžeme si připomenout současné západoevropské problémy.

Novodobá ghetta

Pro ty, kteří kdysi přišli na Západ za málo placenou a nekvalifikovanou prací, náhle práce není a často ani pro ně není místo ve společnosti. Evropa se nyní potýká s vyčleněním ze společnosti, vznikem novodobých ghetta a extremismem a hledá recept, jak toto dědictví minulosti řešit. Multikulturalismus příliš nefunguje, neboť nahlodává vlastní kulturní, společenské i náboženské hodnoty a instituce, které jsou rozhodující pro ekonomický úspěch atlantického modelu civilizace. A asimilace je často odmítána na obou stranách.

Pozor na krátkodobé výhody

Historie se opakuje. Nejen Evropou vlna ekonomických změn postupuje tak, jak se země rozvíjejí. Anglie je hezkým příkladem vzestupu a pádu jednotlivých odvětví. Tkalcovství je jeden z milníků industriální revoluce a kdysi symbol prosperity. Avšak kolébka bavlněného průmyslu dnes již na látkách nestojí. Ocelárny a těžký průmysl, tato bývalá chloubka, se staly zásadním problémem, který Margaret Thatcherová musela řešit. A dnes? Velká jména spjatá se zlatou érou automobilismu jako British Leyland nebo MG

Rover jsou buď v problémech, nebo jen nostalgickými vzpomínkami. Obdobný proces probíhá v ostatních zemích západní Evropy a posouvá se světem dál.

Pro nás z toho vyplývá jednoznačný závěr. Zahraniční investice jsou dobré, ale pokud jde o odvětví, která jsou již nyní v Evropě na ústupu směrem na východ nebo jih, musíme počítat s tím, že dříve nebo později odejdou i od nás. Na rozdíl od Západu víme, co přijde, a máme čas se připravit: investovat i do odvětví, která jsou na vzestupu a budou stavět na vzdělání nastupujících generací. Také to ovšem znamená, že bychom se při vyjednávání neměli nechat zaslepit krátkodobými výhodami, kterými se politici tak rádi chlubí, neboť možná řeší malý problém dneška, avšak mohou se stát velkým balvanem budoucna. Nebo dokonce v zájmu firem ohýbat základní prvky osobní svobody, totiž právo na vlastnictví a jeho ochranu. Jeden z pilířů naší civilizace. To zde již přece bylo a ekonomika rozhodně nevzkvétala.

Lubomír Lízal
CERGE-EI
3.11.2005